

THE UNITED REPUBLIC OF TANZANIA
NATIONAL EXAMINATIONS COUNCIL OF TANZANIA
DIPLOMA IN SECONDARY EDUCATION EXAMINATION
ELIMU YA DINI YA KIISLAMU

715

Time: 3:30 Hours

ANSWERS

Year: 2020

Instructions

1. This paper consists of section A, B and C.
2. Answer all questions in section A, and three questions from section B and two questions from section C.

maktaba.tetea.org

1. Eleza kwa ufupi vipengele viwili vinavyoonesha mtazamaji potofu juu ya lengo la ibada maalumu.
 - Kwanza, baadhi ya watu huamini kuwa ibada maalumu zinaweza kufanywa kwa malengo ya kidunia pekee, kama vile kutafuta mali, hadhi, au uponyaji wa maradhi, badala ya kutafuta radhi za Mwenyezi Mungu. Mtazamo huu ni potofu kwa sababu ibada inalenga kumcha Mungu na si kwa faida za kidunia pekee.
 - Pili, kuna wale wanaofanya ibada kwa mazoea tu bila kuelewa maana yake. Mfano ni mtu anayeswali au kufunga kwa sababu ni desturi ya familia au jamii, badala ya kufanya kwa imani ya dhati. Hii ni makosa kwani ibada inapaswa kufanywa kwa kuelewa maana yake.
2. Bainisha hatua mbili zinazotakiwa kushuka kwa Qur'an.
 - Hatua ya kwanza ni kushuka kwa Qur'an kutoka Lawh Mahfudh hadi mbingu ya dunia. Qur'an iliteremshwa kwa jumla kutoka kwenye ubao uliohifadhiwa kwa Mwenyezi Mungu hadi kwenye mbingu ya dunia.
 - Hatua ya pili ni kushuka kwa Qur'an kwa vipindi kwa Mtume Muhammad (SAW). Qur'an iliteremshwa kidogo kidogo kwa kipindi cha miaka 23 kulingana na matukio na mahitaji ya Waislamu.
3. Taja vitabu viwili vya hadithi vilivyoundikwa wakati wa mawasilaba na viwili vilivyoundikwa wakati wa Tabi'ina.
 - Vitabu vilivyoandikwa wakati wa mawasilaba:
 1. Kitabu cha hadithi cha Abdullah bin Amr bin Al-As.
 2. Kitabu cha hadithi cha Anas bin Malik.
 - Vitabu vilivyoandikwa wakati wa Tabi'ina:
 1. Al-Muwatta' cha Imam Malik.
 2. Musannaf cha Abdur-Razzaq.
4. Kwa kutoa mifano, toautisha kati ya maji mutlak na maji mengi.
 - Maji mutlak ni maji safi ambayo hayajachanganyika na najisi au kitu kingine kinachobadilisha asili yake. Mfano ni maji ya mvua, maji ya bahari, au maji ya kisima ambayo hayajabadilika rangi, ladha, au harufu.
 - Maji mengi ni maji yaliyojaa na hayachafuki kwa urahisi kwa najisi ikiwa kiasi chake kinazidi "Qullatayn" (takriban lita 216). Mfano ni maji ya mto, bahari, au bwawa kubwa.
5. Andika mambo manne muhimu ya kuzingatia wakati wa kuhakiki kitabu cha kiada.
 - Uhalali wa maudhui ya kitabu. Ni muhimu kuhakikisha kuwa taarifa zilizomo ni sahihi na zinazingatia vyanzo vya kuaminika.
 - Lugha inayotumika. Lugha inapaswa kuwa nyepesi na inayofaa kwa hadhira inayolengwa ili kuhakikisha uelewa mzuri.
 - Mpangilio wa mada. Kitabu kinapaswa kuwa na mtiririko mzuri wa mada kwa kufuata mantiki ya somo.
 - Marejeo ya uhakika. Kitabu kinapaswa kuwa na marejeo kutoka kwa vyanzo vya kuaminika kama vile Qur'an, Hadithi, na vitabu vya wanazuoni mashuhuri.

6. Toa hoja nne zinazomtofausha mwanadamu na sokwe.

- Mwanadamu ana akili ya kufikiri kwa kiwango cha juu. Anaweza kutatua matatizo magumu, kubuni teknolojia, na kufanya tafiti mbalimbali.

- Mwanadamu ana lugha yenye muundo maalum. Anaweza kuzungumza, kuandika, na kueleza mawazo kwa njia ya maandishi na ishara tofauti na sokwe.

- Mwanadamu ana utamaduni na dini. Ana mifumo ya kijamii, imani, na ibada zinazomwongoza katika maisha yake.

- Mwanadamu ana uwezo wa kubuni na kutumia zana kwa ufanisi zaidi kuliko sokwe. Anaweza kutengeneza mashine, vifaa vya kisayansi, na teknolojia mbalimbali.

7. Andika faida nne zitakazopatikana endapo mwanadamu atafuta sheria kwa hiari.

- Amani na utulivu katika jamii. Watu wakifuata sheria kwa hiari, migogoro na uvunjifu wa amani hupungua.

- Maendeleo ya kijamii na kiuchumi. Sheria zinapoheshimiwa, mazingira ya biashara, elimu, na huduma za kijamii huwa bora zaidi.

- Mtu hupata radhi za Mwenyezi Mungu. Katika Uislamu, kufuata sheria ni njia ya kumtii Allah, hivyo mtu hupata thawabu.

- Uadilifu huimarika. Watu wakifuata sheria kwa hiari, haki hutendeka na kila mtu hupata anachostahili.

8. Orodhesha vitabu vinne mashuhuri vya hadithi na majina ya waandishi wake.

- Sahih Bukhari – Imamu Muhammad bin Ismail Al-Bukhari

- Sahih Muslim – Imamu Muslim bin Al-Hajjaj

- Sunan Abu Dawood – Imamu Abu Dawood Sijistani

- Jami' At-Tirmidhi – Imamu At-Tirmidhi

9. Orodhesha malengo manne ya ndoa ya Kiislamu.

- Kutimiza amri ya Mwenyezi Mungu kwa kufuata njia halali ya mahusiano kati ya mume na mke.

- Kupata utulivu na upendo kati ya wanandoa, kama inavyotajwa katika Qur'an (Surat Ar-Rum: 21).

- Kuendeleza kizazi kwa njia halali na malezi bora kwa watoto katika misingi ya Kiislamu.

- Kusaidiana kati ya wanandoa katika kutekeleza ibada na majukumu ya kidini.

10. Taja vitendo vinne vya ufufishaji katika hatua ya utangulizi wa mada mpya.

- Kuhusianisha mada mpya na maarifa ya awali ili kuwasaidia wanafunzi kuelewa muktadha wa somo.

- Kuuliza maswali ya kuchochea fikra ili kuwafanya wanafunzi wawe tayari kushiriki katika somo jipya.

- Kutumia mifano halisi kutoka kwa maisha ya kila siku ili kusaidia wanafunzi kuelewa dhana inayofundishwa.

- Kutumia vielelezo kama picha, video, au michoro ili kuvutia wanafunzi na kuwafanya waelewe kwa urahisi.

11. Eleza kwa mpangilio wa Qur'an ni utibitisho kuwa Qur'an ni kitabu cha Mwenyezi Mungu.

Qur'an inathibitisha yenyewe kuwa ni maneno ya Mwenyezi Mungu kwa njia mbalimbali. Kwanza, mpangilio wake wa kipekee unaashiria kuwa haiwezi kuwa kazi ya binadamu. Aya zake zina ulinganifu wa hali ya juu na hakuna mgongano ndani yake. Mwenyezi Mungu anasema: "Je, hawaizingatii hiyo Qur'an? Na lau ingekuwa imetoka kwa asiye kuwa Mwenyezi Mungu, bila shaka wangelikuta ndani yake khitilafu nyingi." (Surat An-Nisa: 82).

Pili, Qur'an ina unabii na taarifa za mambo yaliyotokea kabla na baadaye, ambazo binadamu wa wakati huo wasingeweza kujua. Mfano ni ushindi wa Warumi dhidi ya Wafursi uliotabiriwa katika Surat Ar-Rum: 2-4. Mwenyezi Mungu anasema: "Warumi wameshindwa katika ardhi iliyo karibu, na wao baada ya kushindwa kwao watashinda ndani ya miaka michache."

Tatu, Qur'an inatoa changamoto kwa yeyote kuleta sura kama zake ikiwa ana shaka kuwa ni maneno ya Mwenyezi Mungu. Hii ni ishara kuwa hakuna yeyote anayeweza kufanikisha hilo. Mwenyezi Mungu anasema: "Na ikiwa mnayo shaka katika haya tuliyowateremshia mja wetu, basi leteni sura moja mfano wake." (Surat Al-Baqara: 23).

Nne, mpangilio wa Qur'an umehifadhiwa bila kubadilishwa kwa zaidi ya miaka 1400, tofauti na vitabu vingine vya dini ambavyo vimebadilishwa na kuhaririwa. Mwenyezi Mungu anasema: "Hakika Sisi ndio tulioteremsha Qur'an, na hakika Sisi tutailinda." (Surat Al-Hijr: 9).

12. Kwa kurejea Qur'an, afanua hoja tano kuonesha umuhimu wa elimu katika Uislamu.

Kwanza, Qur'an inahimiza kujifunza na kusoma kama njia ya kujua ukweli wa ulimwengu na kumjua Mwenyezi Mungu. Aya ya kwanza kushuka inahimiza kusoma: "Soma kwa jina la Mola wako Mlezi aliye umba." (Surat Al-Alaq: 1). Hii inaonyesha kuwa elimu ni msingi wa Uislamu.

Pili, elimu inampa mtu heshima na daraja kubwa mbele ya Mwenyezi Mungu. Mwenyezi Mungu anasema: "Mwenyezi Mungu atawainua wale walioamini miongoni mwenu, na waliopewa ilimu daraja za juu." (Surat Al-Mujadila: 11). Hii inaonyesha kuwa elimu ni njia ya kupanda daraja kwa mtu.

Tatu, elimu inaondoa ujinga na giza la akili, ikimsaidia mtu kufanya maamuzi sahihi. Qur'an inasema: "Sema: Je, wanaweza kuwa sawa wale wanaojua na wale wasiojua?" (Surat Az-Zumar: 9). Aya hii inaonyesha kuwa elimu inampa mtu ubora zaidi kuliko asiye na elimu.

Nne, Qur'an inawahimiza watu kutafakari juu ya uumbaji wa Mwenyezi Mungu. Mwenyezi Mungu anasema: "Na katika viumbe vyote vilivyo ziumbwa na Mwenyezi Mungu kuna mazingatio kwa watu wenye akili." (Surat An-Nahl: 11).

Tano, Uislamu unahimiza kutafuta elimu popote ilipo, na Mtume (SAW) alisema: "Kutafuta elimu ni wajibu kwa kila Muislamu." Hii inaonyesha kuwa elimu siyo chaguo bali ni jukumu kwa kila Muislamu.

13. Chambua faida zinazopatikana kwa Muislamu atakayetekeleza nguzo tano za Kiislamu.

Nguzo tano za Kiislamu zinamjenga Muislamu kiimani, kijamii, na kiroho. Shahada (kukiri kuwa hakuna Mungu isipokuwa Mwenyezi Mungu na Muhammad ni Mtume wake) inamweka mtu katika imani sahihi na kumfanya ajitenge na ibada za upotovu.

Swala, ambayo inasaliwa mara tano kwa siku, inamfundisha Muislamu nidhamu na kumkumbusha Mwenyezi Mungu mara kwa mara. Qur'an inasema: "Hakika swala inamzuia mtu na mambo machafu na maovu." (Surat Al-Ankabut: 45).

Zaka ni njia ya kuondoa uchoyo na kusaidia jamii. Mwenyezi Mungu anasema: "Chukua kutoka katika mali yao sadaka, uwasafishe na uwatakase kwayo." (Surat At-Tawba: 103).

Saumu ya Ramadhani inamfundisha Muislamu subira na kujizuia na matamano. Mwenyezi Mungu anasema: "Enyi mlioamini! Mmeandikiwa Saumu kama ilivyoandikwa kwa waliokuwa kabla yenu ili mpate kuwa na taqwa." (Surat Al-Baqara: 183).

Hija ni ibada inayomkutanisha Muislamu na wengine kutoka sehemu mbalimbali, ikijenga mshikamano wa Kiislamu. Hii pia inamkumbusha Muislamu kuwa watu wote ni sawa mbele ya Mwenyezi Mungu.

14. Eleza hoja nne alizotumia Nabi Ibrahim kuthibitisha kuwepo kwa Mwenyezi Mungu na uwezo wake.

Kwanza, Ibrahim alitumia hoja ya kutafakari juu ya viumbe vya mbinguni. Aliona nyota na kusema: "Huyu ndiye Mola wangu," lakini ilipozama akasema, "Siwapendi wanaozama." (Surat Al-An'am: 76). Hii ilionyesha kuwa Mungu wa kweli hawezi kupotea au kubadilika.

Pili, alitumia hoja ya jua kuwa halina sifa za Uungu. Alipoliona jua akasema: "Hili ndilo kubwa zaidi," lakini ilipozama akasema: "Enyi watu wangu, mimi sihusiki na mnayoyaabudu." (Surat Al-An'am: 78).

Tatu, alitumia hoja ya kuonyesha kuwa sanamu haziwezi kuwa miungu kwa sababu hazina uwezo wa kujisaidia. Aliwavunjia sanamu zao na kuwaambia waulize sanamu kubwa aliyoiwacha. Walisema: "Unajua kuwa hawa husema." Hapo akawaambia: "Je, mnawaabudu badala ya Mwenyezi Mungu?" (Surat Al-Anbiya: 66-67).

Nne, Ibrahim alionyesha kuwa Mwenyezi Mungu ndiye mwenye uwezo wa kufufua. Alisema: "Mola wangu! Nionyeshe jinsi unavyohuisha wafu." Mwenyezi Mungu alimwambia achukue ndege wanne, awakata vipande na awaweke juu ya milima, kisha awaite, na watafika haraka kwake. (Surat Al-Baqara: 260).

Kwa hoja hizi, Ibrahim alithibitisha kuwa Mwenyezi Mungu ndiye muumba wa kila kitu na mwenye uwezo wa kufufua viumbe.

15. Fafanua hatua nne katika utengenezaji na utumiaji wa zana za kufundishia na kujifunzia somo la Elimu ya Dini ya Kiislamu.

Kwanza, hatua ya upangaji wa zana. Katika hatua hii, mwalimu anapaswa kuchagua aina ya zana inayofaa kufundishia kulingana na mada husika. Zana hizi zinaweza kuwa vitabu vya Kiislamu, michoro, ramani za kihistoria za Uislamu, au video za kielimu zinazohusiana na mada ya dini. Qur'an inasema: *"Na tumewatolea watu katika Qur'an hii kila mfano, huenda wakakumbuka."* (Surat Az-Zumar: 27), ikionyesha umuhimu wa mifano katika kujifunza.

Pili, hatua ya utayarishaji wa zana. Baada ya kuchagua zana zinazofaa, mwalimu anapaswa kuzitengeneza au kuzipata kwa ajili ya kufundishia. Kwa mfano, ikiwa ni mafunzo kuhusu ibada ya Hija, mwalimu anaweza kutengeneza ramani inayoonyesha maeneo muhimu ya Hija kama vile Ka'aba, Safa na Marwa, na Arafah.

Tatu, hatua ya matumizi ya zana. Katika hatua hii, mwalimu hutumia zana hizo kufundisha kwa njia inayomfanya mwanafunzi kuelewa kwa urahisi. Mfano ni kutumia video inayoonyesha jinsi ya kutekeleza Swala ili wanafunzi waweze kuona na kuelewa kwa vitendo. Qur'an inasema: *"Na wafundishe watu kitabu na hekima."* (Surat Al-Baqara: 129), ikihimiza matumizi ya mbinu mbalimbali za kufundishia.

Nne, tathmini ya ufanisi wa zana. Baada ya kutumia zana, ni muhimu kufanya tathmini kuona kama wanafunzi wameelewa mada vizuri. Hii inaweza kufanyika kwa kuwauliza maswali au kuwapa kazi za vitendo ili kuona kama wanaweza kutumia maarifa waliyojifunza.

16. Fafanua mambo manne kuonesha tofauti kati ya mbinu za kufundishia na kujifunzia kwa njia ya mhadhara na ile ya kutumia jopo la watu.

Kwanza, mbinu ya mhadhara inategemea mzungumzaji mmoja, wakati mbinu ya jopo la watu inahusisha mjadala wa pamoja. Katika mhadhara, mwalimu au mtoa mada ndiye anayetoa elimu kwa wanafunzi bila mwingiliano wa moja kwa moja. Hii ni tofauti na mbinu ya jopo, ambapo kundi la watu linashiriki kutoa maoni na mjadala, hivyo kujenga uelewa mpana zaidi.

Pili, mhadhara unahakikisha kuwa wanafunzi wanapata maarifa kutoka kwa chanzo kimoja, ambacho mara nyingi ni mtu mwenye ujuzi mkubwa katika mada husika. Hata hivyo, mbinu ya jopo inatoa nafasi kwa wanafunzi kupata mtazamo tofauti kutoka kwa wachangiaji mbalimbali, jambo linalosaidia kupanua uelewa wao juu ya mada inayojadiliwa.

Tatu, mbinu ya mhadhara ina mipaka katika kushirikisha wanafunzi moja kwa moja, kwani wao husikiliza zaidi kuliko kushiriki. Qur'an inasema: *"Sikilizeni kwa makini ili mpate rehema."* (Surat Al-A'raf: 204), ikionyesha umuhimu wa kusikiliza katika kujifunza. Hii ni tofauti na jopo, ambapo wanafunzi hushiriki moja kwa moja kwa kuuliza maswali na kutoa maoni yao.

Nne, mbinu ya jopo inahamasisha fikra za kina na uhuru wa kujieleza, kwani inahusisha majadiliano ya pamoja. Hii inawafanya wanafunzi wajifunze zaidi kwa kupingwa na kusahihishana, jambo ambalo hujenga uwezo wa kufikiri kwa kina.

17. Onesha jinsi utakavyowaongoza wanafunzi kutofautisha kati ya masharti manne ya udhu na nguzo nne za udhu.

Kwanza, nitawaeleza wanafunzi kuwa masharti ya udhu ni mambo yanayopaswa kuwepo kabla ya kuanza kutawadha, ilhali nguzo za udhu ni vitendo ambavyo ni lazima vifanywe wakati wa kutawadha. Kwa mfano, moja ya masharti ni kuwa na maji safi (maji mutlak), wakati mojawapo ya nguzo za udhu ni kuosha uso.

Pili, nitawapa mifano ya masharti manne ya udhu, ambayo ni:

- Uislamu – Mtu lazima awe Muislamu ili udhu wake uwe sahihi.
- Akili timamu – Udhu haukubaliki kwa mtu asiye na akili timamu.
- Nia – Mtu anapaswa kuwa na nia ya kutawadha kwa ajili ya ibada.
- Kuwa na maji safi – Udhu unapaswa kufanywa kwa maji yaliyo twahara.

Tatu, nitawaeleza nguzo nne za udhu kwa kutumia vitendo vya moja kwa moja. Nguzo hizi ni:

- Kuosha uso, ikiwa ni pamoja na kusukutua na kupaka maji puani.
- Kuosha mikono hadi kwenye viwiko.
- Kupaka maji kichwani.
- Kuosha miguu hadi kwenye vifundo vya miguu.

Nne, nitawasaidia wanafunzi kufanya mazoezi ya vitendo kwa kutawadha kwa kufuata masharti na nguzo. Pia, nitawapa nafasi ya kueleza kwa maneno yao wenyewe ili kuhakikisha wameelewa tofauti kati ya masharti na nguzo. Qur'an inasema: "Enyi mlioamini! Mnaposimama kwa ajili ya swala, osheni nyuso zenu na mikono yenu mpaka viwiko, na mpake vichwa vyenu, na osheni miguu yenu mpaka vifundo vya miguu." (Surat Al-Maida: 6), ikionyesha nguzo za udhu.